

Przedstawienie wyników zrealizowanych prac i projektu PZO, część 2

**Michał Korniluk, Paweł Białomyzy,
Tomasz Tumiel**

**II spotkanie Zespołu Lokalnej Współpracy
Gminny Ośrodek Kultury w Boćkach**

3 września 2025 r.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan prezentacji

- Działania z zakresu poprawy uwilgotnienia siedlisk
- Działania z zakresu użytkowania gruntów
- Działania z zakresu monitoringu cz. 2

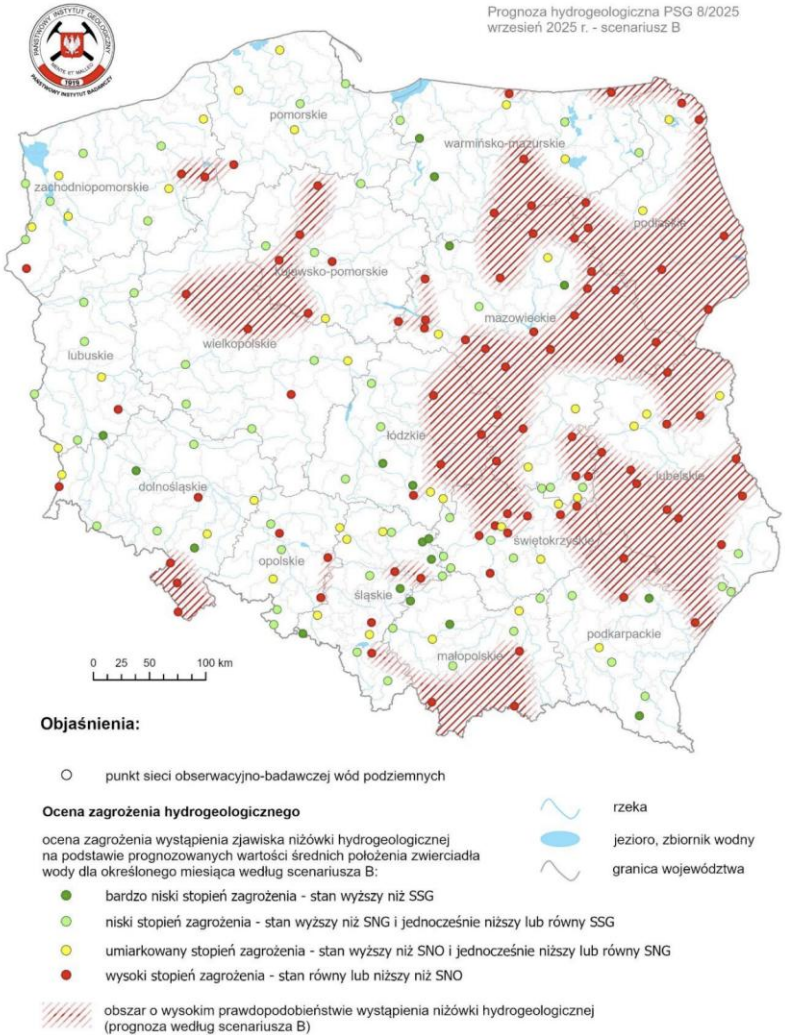
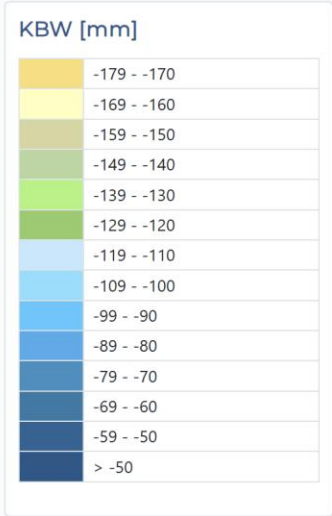
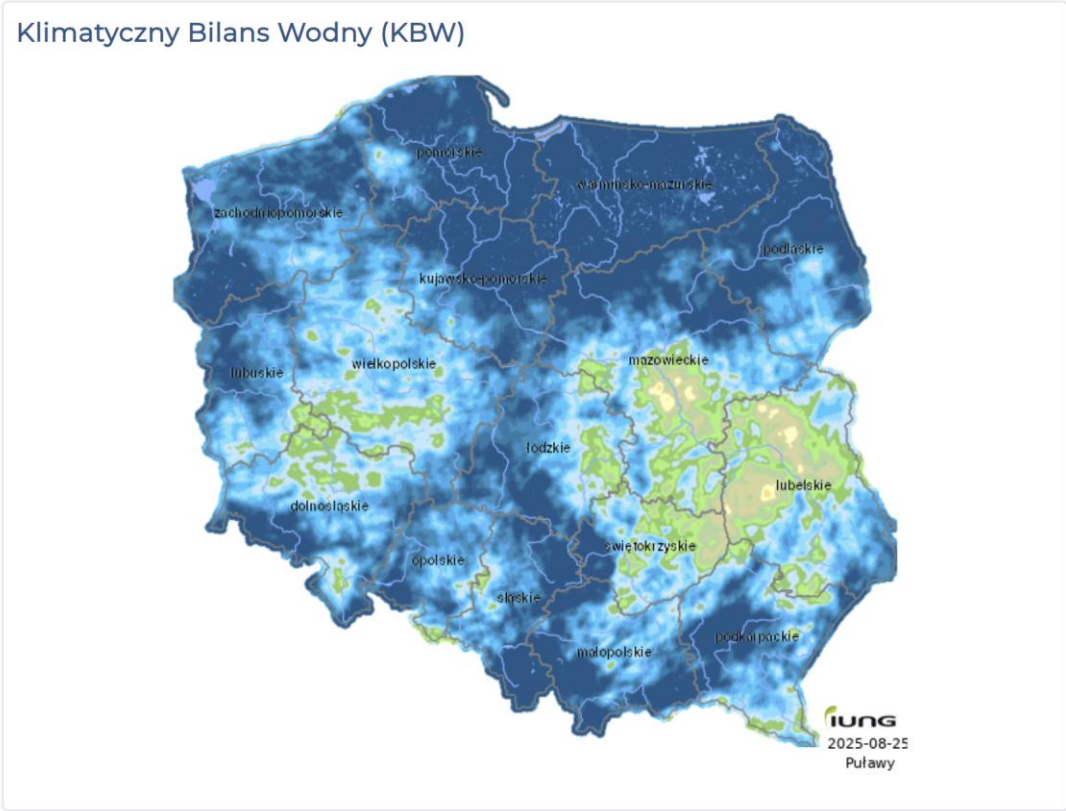
Sytuacja hydrologiczna w Polsce

Wybierz rok

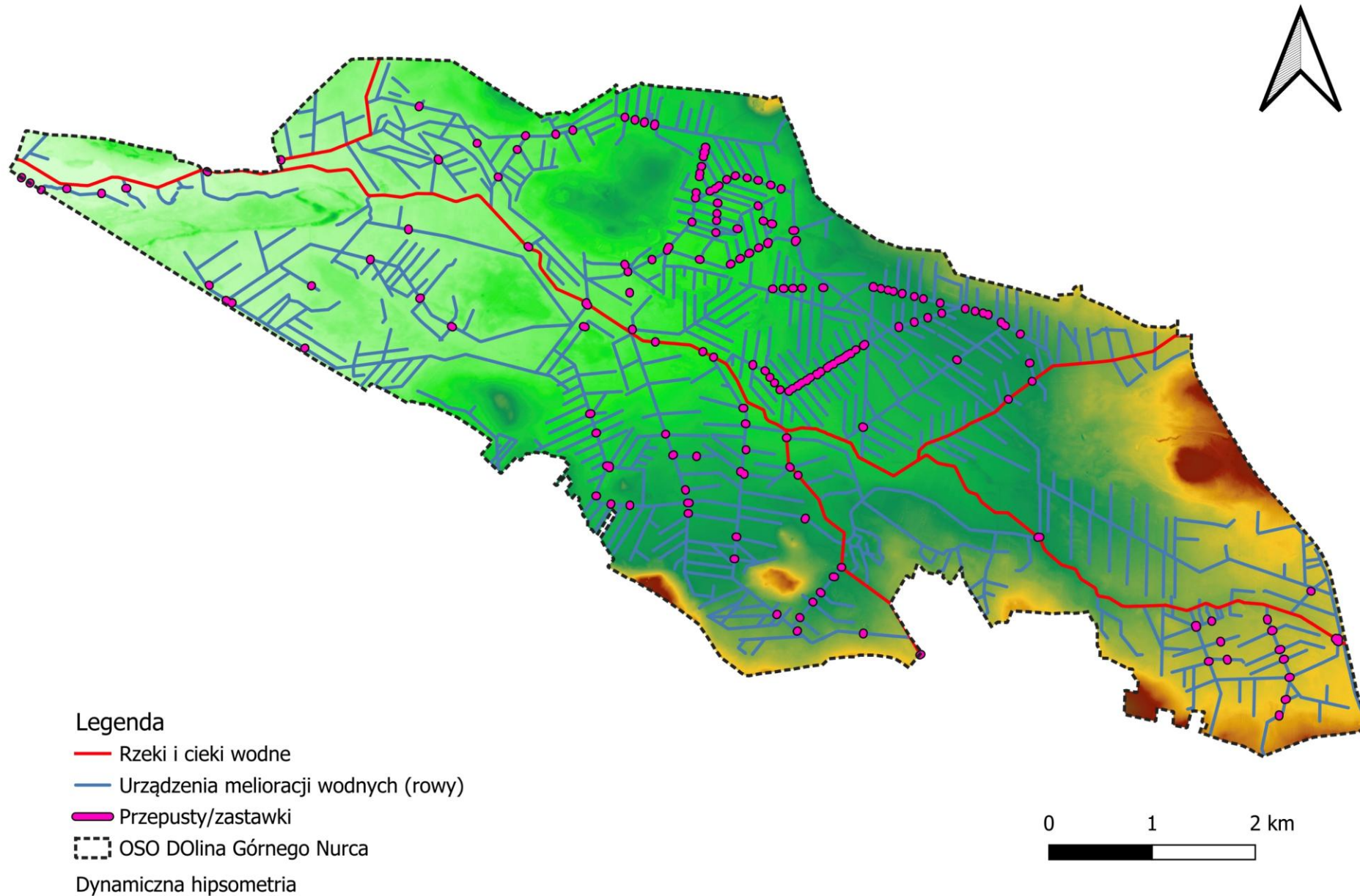
2025

Wybierz okres

10) 2025-06-21 - 2025-08-20

Melioracja w OSO Dolina Górnego Nurca

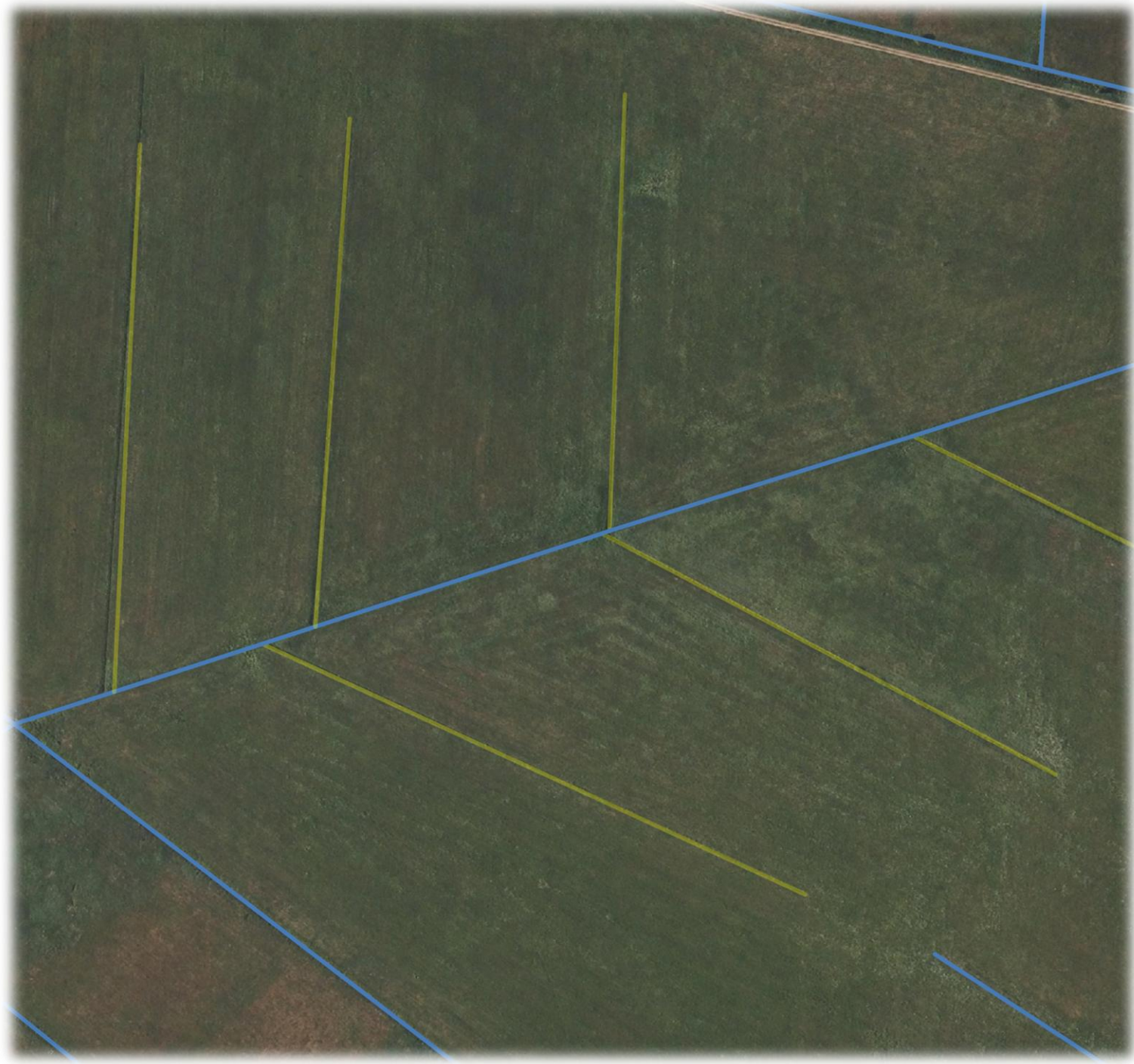
Działania ukierunkowane na poprawę jakości siedlisk poprzez zmniejszenia odpływu wody z obszaru

CEL 1: Poprawa warunków wilgotnościowych w siedliskach dubelta, rycyka, kulika wielkiego i derkacza.

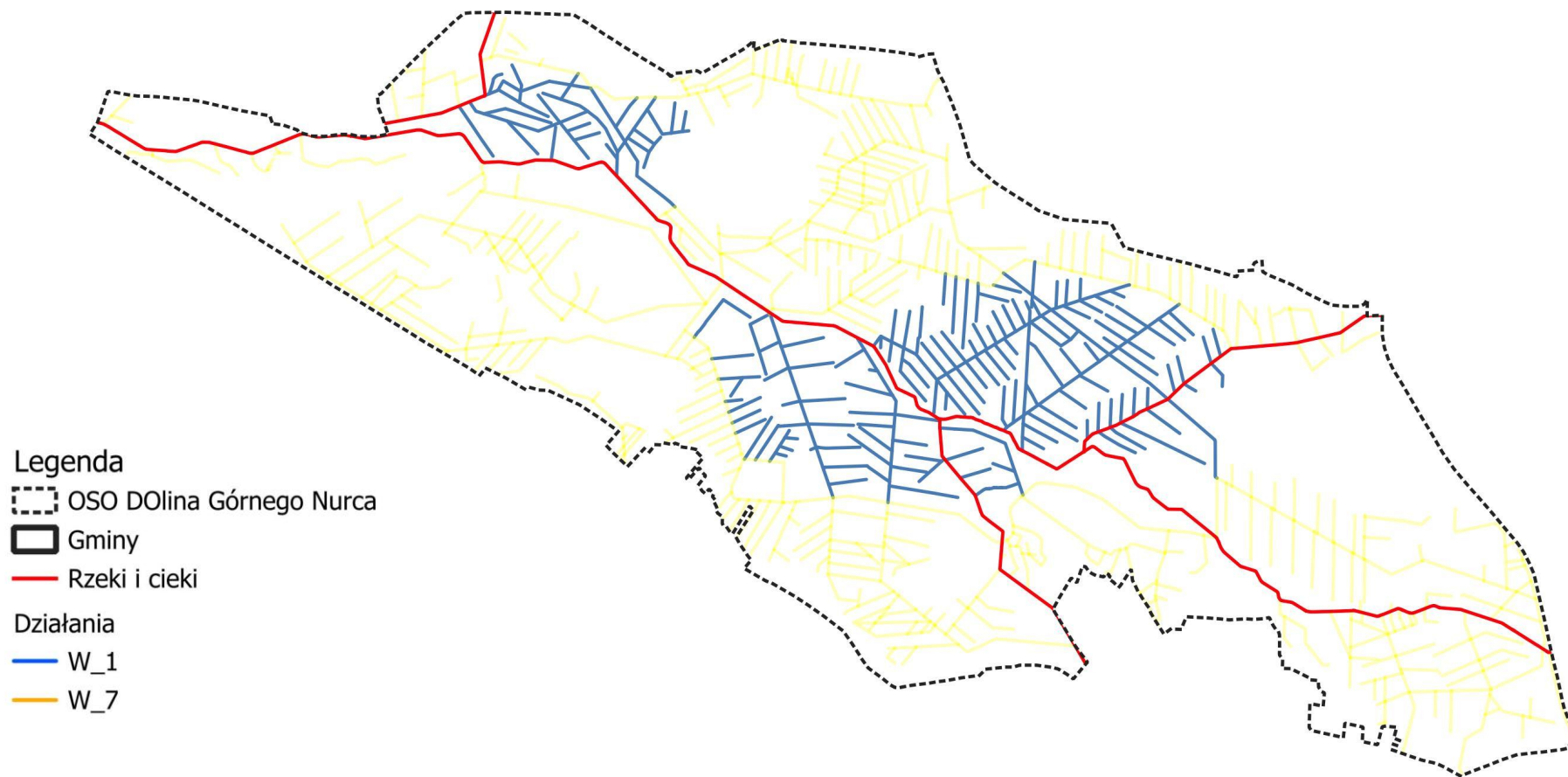
Usystematyzowanie prowadzenia gospodarki wodnej w obszarze w zgodzie z prawem wodnym i ustawą o ochronie przyrody.

Klasyfikacja rowów

- Rów **szczegółowy** – rów pierwszorzędny
- Rów **zbiorczy** – rów, do którego uchodzą rowy szczegółowe.

Mapa z lokalizacją działań **W_1** i **W_7**.

Ostateczna lokalizacja działań ochronnych może ulec zmianie

W_1 Poprawa jakości siedlisk gatunków poprzez zmniejszenie odpływu wody w kluczowych obszarach występowania dubelta, rycyka, kulika wielkiego i derkacza.

Działanie należy realizować wprowadzając co najmniej jeden z poniższych **wariantów (A-D)**:

Wariant A. Instalacja na rowach szczegółowych stałych progów spowalniających odpływ co najmniej co każde 10 cm spadku rowu, a w przypadku mniejszego spadku na całej długości rowu, jednego progu w jego ujściowym odcinku. Korona progu na poziomie nie niższym niż 20 cm p.p.t. (w przypadku braku możliwości regulacji wysokości progu) lub nie niższym niż 30 cm p.p.t. w przypadku instalacji progu umożliwiającym podniesienie korony progu do co najmniej 10 cm p.p.t.

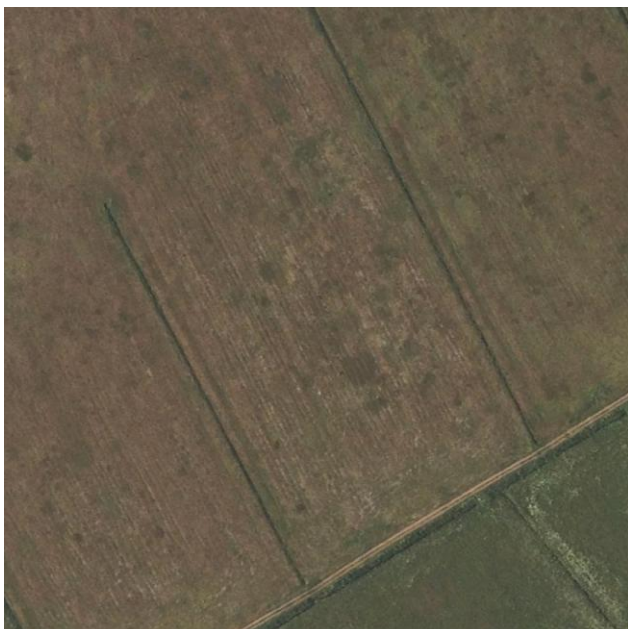

Źródło: <https://www.nature.scot/>

Ryc. 82. Przykład progu spowalniającego odpływ wód powierzchniowych zamontowanego w nadleśnictwie Babimost w ramach projektu *Mała retencja nizinna* (źródło: babimost.zielonagora.lasy.gov.pl).

Wariant B. Remont (**tanio**) lub instalacja (**drożej**) w ujściowym fragmencie rowu szczegółowego lub na rowie zbiorczym, poniżej ujścia rowu szczegółowego **zastawki lub przepusto-zastawki regulującej odpływ wód**, umożliwiającej zatrzymanie odpływu do poziomu równego z gruntem. Po instalacji zastawki należy wprowadzić zarządzanie wodą zgodne z potrzebą utrzymania siedlisk gatunków (działanie W_3).

Źródło: LTO

Po realizacji wariantu A lub B dopuszcza się prowadzenie konserwacji rowu w zakresie koszenia roślinności i usuwania namulów do głębokości nie większej niż 50- 70 cm p.p.t. (rowy szczegółowe) lub do 100 cm (rowy zbiorcze) nie częściej niż co 4 lata przy jednoczesnym braku konfliktu z innymi celami ochrony.

Wariant C. Likwidacja lub trwałe wyptycenie rowów szczegółowych do poziomu 10-20 cm p.p.t. z wykonaniem łagodnych spadków krawędzi rowu.

Wariant D. Prowadzenie konserwacji rowów wyłącznie w zakresie koszenia roślinności, bez usuwania namułów z brzegów i dna rowu, nie częściej niż co 4 lata.

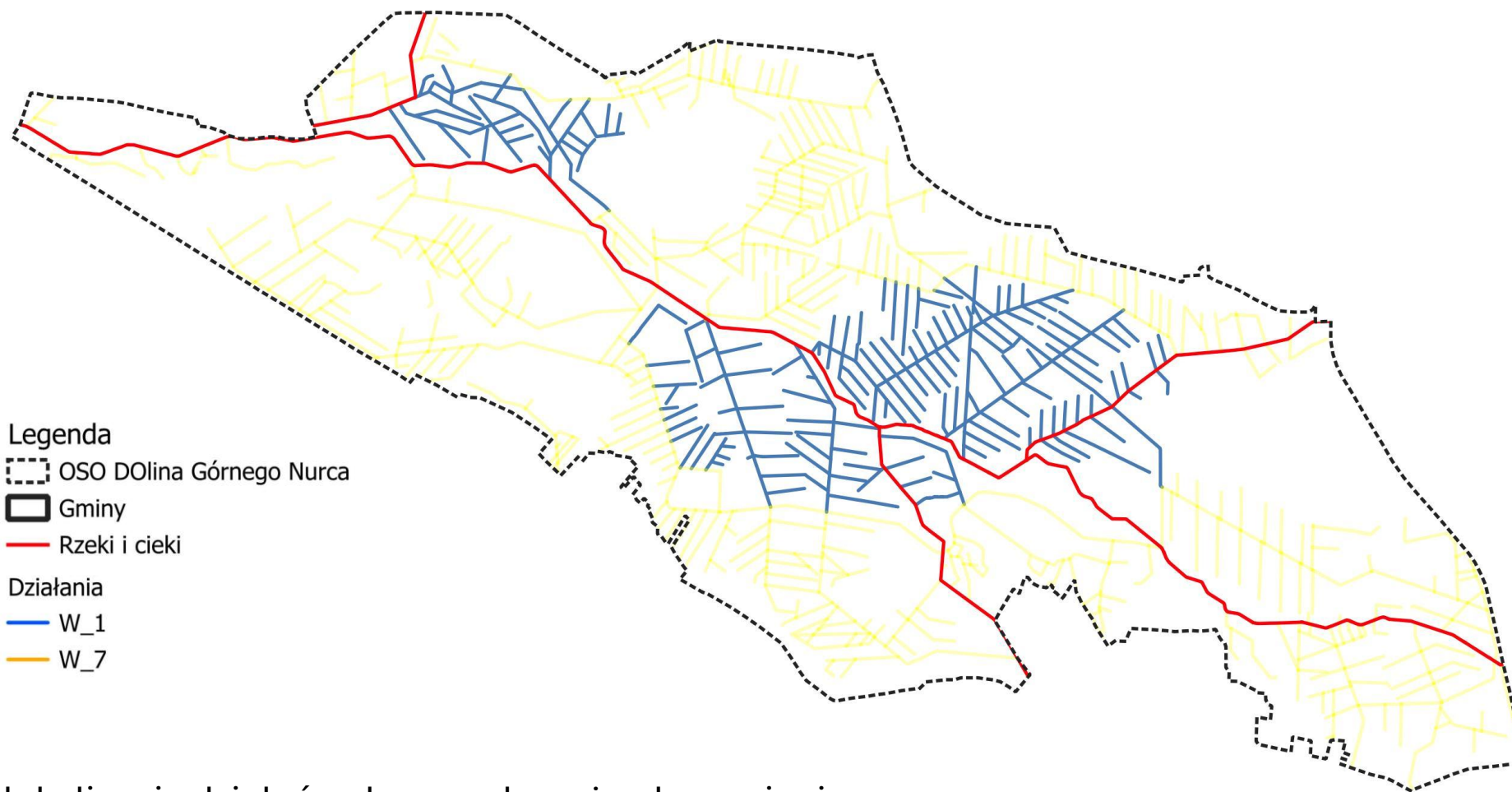

W_1 i W_3 Zarządzanie wodą w obszarze zgodne z potrzebą utrzymania siedlisk gatunków

- W przypadku obecności urządzeń melioracji wodnych pozwalających regulować stosunki wodne (zastawek/przepusto-zastawek) w siedliskach gatunków, prowadzenie zarządzania wodą dążącego do utrzymania co najmniej w okresie lęgowym ptaków (marzec-czerwiec) i po ostatnim zbiorze biomasy- poziomu wody równego z poziomem gruntu z dopuszczeniem obniżenia poziomu wody w celu wykonania niezbędnych zabiegów agrotechnicznych (koszenie i zbiór biomasy).
- Tym samym w okresie od 2 tygodni przed pierwszym pokosem do momentu zbioru biomasy po ostatnim pokosie, dopuszcza się zwiększenie odpływu wody z obszaru poprzez obniżenie progów piętrzących w zastawkach do poziomu niemniejszego niż 30 cm p.p.t.

Mapa z lokalizacją działań **W_1** i **W_7**.

Ostateczna lokalizacja działań ochronnych może ulec zmianie

W_7 Ochrona siedlisk poprzez zintegrowane hamowanie odpływu wody z obszaru.

Działanie należy realizować wprowadzając co najmniej jeden z poniższych **wariantów (A-D)**:

- A. Instalacja statycznych progów spowalniających odpływ co każde **10-15 cm** spadku rowu szczegółowego lub zbiorczego. Korona progu na poziomie nie niższym niż **30 cm p.p.t.** (w przypadku braku możliwości regulacji wysokości progu) lub nie niższym **niż 40 cm p.p.t.** w przypadku instalacji progu umożliwiającego podniesienie korony progu do co najmniej **20 cm p.p.t.**
- B. Instalacja w ujściowym fragmencie rowu szczegółowego lub na rowie zbiorczym, poniżej ujścia rowu szczegółowego zastawki regulującej odpływ wód, umożliwiającej maksymalne zatrzymanie odpływu i wprowadzenie **racjonalnej gospodarki wodnej ograniczającej murszenie gleb i będącej zgodną z potrzebami właścicieli i dzierżawcami gruntów.**

W_7 Ochrona siedlisk poprzez zintegrowane hamowanie odpływu wody z obszaru.

Wariant C. Likwidacja lub trwałe wypłylenie rowów szczegółowych do **poziomu 10-20 cm p.p.t.** z wykonaniem łagodnych spadków krawędzi rowu.

Wariant D. Prowadzenie konserwacji rowów wyłącznie w zakresie koszenia roślinności, bez usuwania namulów z brzegów i dna rowu, nie częściej niż **co 3 lata**.

Podmiot	odpowiedzialny:
Właściciele	gruntów,
dzierżawcy,	organizacje
pozarządowe	na podstawie
porozumienia	zawartego
z RDOŚ w Białymstoku.	W
odniesieniu	do gruntów
stanowiących	własność
Skarbu Państwa,	zarządca
nieruchomości	w związku z
wykonywaniem obowiązków z	
zakresu ochrony środowiska	na podstawie przepisów prawa
albo w przypadku braku tych	
przepisów	na podstawie
porozumienia	zawartego z
RDOŚ w Białymstoku.	

W_2. Poprawa stosunków wodnych w kluczowych obszarach występowania

Zmniejszenie odpływu wody z siedliska poprzez wykonanie remontu/przebudowy przepustów i przepusto-zastawek w sposób umożliwiający spowolnienie odpływu i wprowadzenie zarządzania wodą zgodnego z potrzebą utrzymania siedlisk gatunków (działanie W_3).

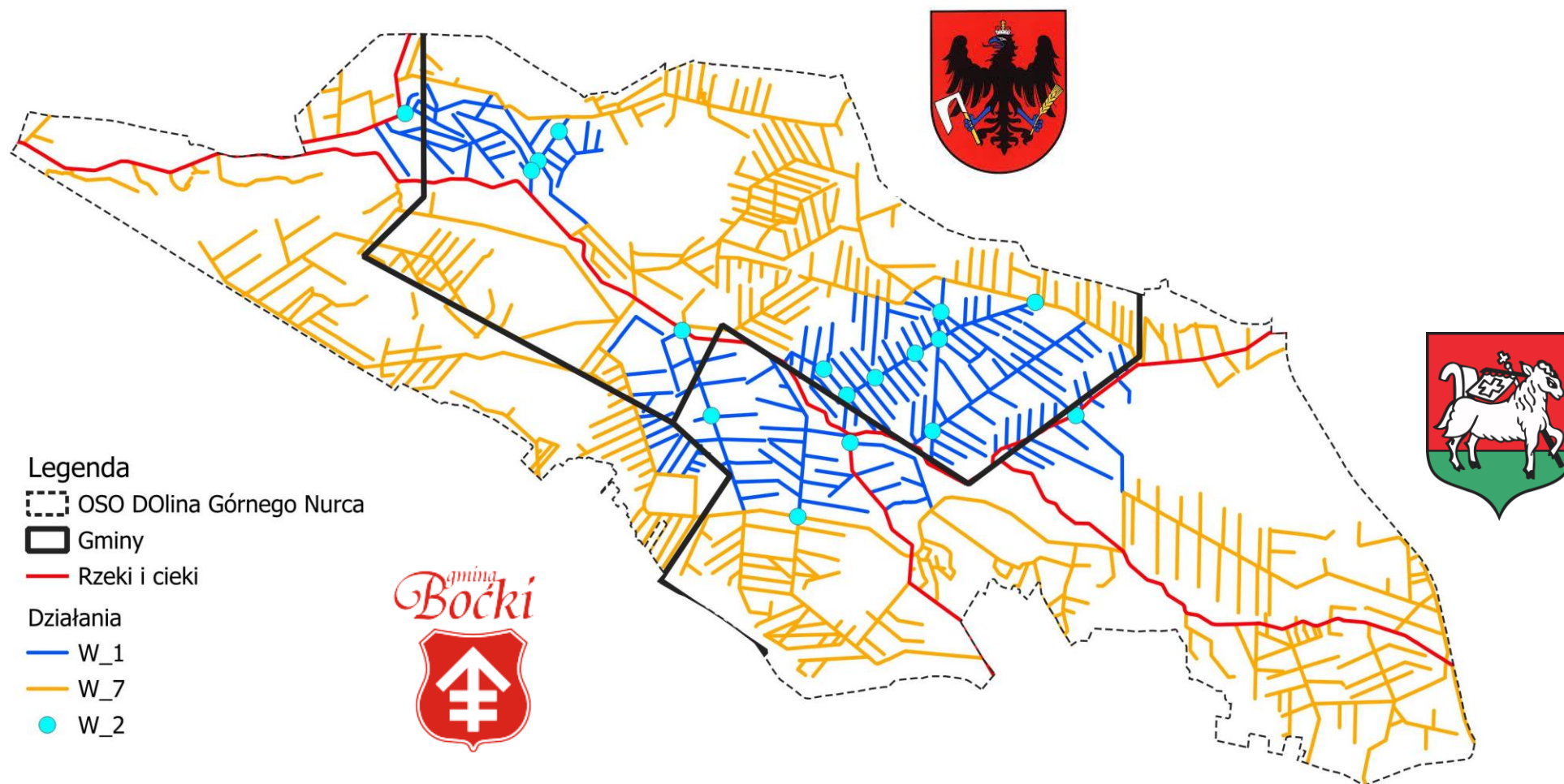
Po wykonanie remontu/przebudowy przepustów i przepusto-zastawek, w zasięgu ich oddziaływania dopuszcza się prowadzenie konserwacji rowu w zakresie koszenia roślinności i usuwania namulów do głębokości nie większej niż 100 cm p.p.t. i nie częściej niż co 4 lata przy jednoczesnym braku konfliktu (zachowanie ciągu krzewów wzdłuż rowów) z osiągnięciem celów ochronnych określonych w PZO dla SOO Ostoja w Dolinie Górnego Nurca względem siedlisk bobra *Castor fiber*.

Podmiot odpowiedzialny: właściciele gruntów (w tym gminy), dzierżawcy, organizacje pozarządowe na podstawie porozumienia zawartego z RDOŚ w Białymstoku. W odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa, zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z RDOŚ w Białymstoku.

Koszt: W trakcie oszacowania, zależny od stanu zachowania i liczby urządzeń wodnych

W_2. Poprawa stosunków wodnych w kluczowych obszarach występowania

Ostateczna lokalizacja działań ochronnych może ulec zmianie

W_6. Poprawa jakości siedlisk gatunków poprzez zmianę zarządzania wodą na rzekach i ciekach

1. Wykonanie remontu/przebudowy urządzeń wodnych (zastawek, przepustów i przepusto-zastawek) w sposób umożliwiający spowolnienie odpływu i wprowadzenie zarządzania wodą sprzyjającego osiągnięciu celów PZO w zakresie poprawy uwilgotnienia siedlisk gatunków.
2. Zaprzestanie lub ograniczenie prac utrzymaniowych do ręcznego koszenia roślinności w celu ograniczenia drenażu wód z przyległych siedlisk. Dotyczy fragmentów cieków Nurzec, Dopływ spod Suchowolców, Dopływ spod Daszów, Dopływ spod Gregorowców.

W_9. Realizacja działania W_1 oraz W_2 w kluczowych obszarach występowania przedmiotów ochrony – projekt pilotażowy

- **Inwentaryzacja stanu zachowania urządzeń wodnych** umożliwiających hamowanie odpływu wody (zastawek i przepustów piętrzących) na urządzeniach melioracji wodnych. Po dokonanej inwentaryzacji należy dokonać **konserwacji co najmniej 10 urządzeń** wraz z **instalacją szandorów i wprowadzeniem zarządzania wodą** zgodnym z działaniem W_2.
- Instalacje **co najmniej dwóch różnych typów progów** spowalniających odpływ z materiałów niebudowlanych (z możliwością podniesienia korony progu i bez) **na 5 km rowów szczegółowych**.
- **Wykonanie i instalacje 20 zastawek betonowych** służących do hamowania odpływu wody z torfowiska na rowach szczegółowych oraz **20 zastawek do hamowania odpływu wody na rowach zbiorczych** (w obrębie urządzeń melioracji wodnych).
- Zastawki te mają **być prefabrykatem**, możliwym do prostego montażu przez spółki wodne lub rolników i cechować się lekką i możliwie taną konstrukcją. Instalacji zastawek należy dokonać przy współpracy z rolnikami indywidualnymi i działającymi w obszarze spółkami wodnymi.
- Działanie te mogą być realizowane zarówno na gruntach Skarbu Państwa jak i gruntach rolników.
- **Okres realizacji:** w ciągu dwóch lat, rozpoczęcie nie później niż rok po zatwierdzeniu PZO.

**Działania ochronne mające na celu zachowanie
mozaiki ekstensywnie użytkowanych łąk**

K_1. Poprawa jakości siedlisk w kluczowych obszarach występowania dubelta

- **Działanie obligatoryjne:**
 - zachowanie lub odtworzenie siedlisk gatunku poprzez użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.
- **Działania fakultatywne:**
 - użytkowanie kośne zgodnie z obowiązującym wariantem rolno-środowiskowo-klimatycznym ukierunkowanym na ochronę siedlisk **dubelta** oraz poniższymi zasadami szczegółowymi.

K_1. Poprawa jakości siedlisk w kluczowych obszarach występowania dubelta

- **Zasady szczegółowe:**
- w przypadku wykonywania jednego pokosu koszenie po 20 lipca;
- w przypadku wykonywania dwóch pokosów koszenie po 10 lipca;
- przy koszeniu corocznym pozostawianie od 10% do 20 % działki rolnej nieskoshanej (nie dotyczy działek do 1 ha);
- na działkach powyżej 2 ha nie dopuszcza się koszenia co 2 lata;
- na działkach powyżej 5 ha, powierzchnie niekoszone należy wyznaczyć w co najmniej dwóch różnych płatach oddzielonych powierzchnią koszoną.
- W latach wyjątkowo mokrych, niewykonanie koszenia ze względu na wysokie uwodnienie gleby (o ile zaniechanie koszenia nie ma trwałego charakteru), nie powinno być traktowane jako niezgodność z ustaleniami PZO.

K_2. Poprawa jakości siedlisk w kluczowych obszarach występowania kulika wielkiego

Działania fakultatywne.

Użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe zgodne z obowiązującym wariantem rolno-środowiskowo-klimatycznym ukierunkowanym na ochronę siedlisk **kulika wielkiego** oraz poniższymi zasadami szczegółowymi.

Zasady szczegółowe przy użytkowaniu kośnym:

- pozostawienie powierzchni niekoszonej wielkości 5 - 20% pow. działki (nie dotyczy działek do 1 ha);
- użytkowanie dwukośne, z wyjątkiem zeszłorocznej powierzchni niekoszonej, którą należy pozostawić nieskosiłą podczas wykonywania pierwszego pokosu i wykosić podczas drugiego pokosu.

K_3. Utrzymanie mozaiki siedlisk łąkowych w arealach występowania gatunków

Działania fakultatywne:

Utrzymanie mozaiki siedlisk łąkowych poprzez użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe zgodnie z obowiązującym wariantem rolno-środowiskowo-klimatycznym ukierunkowanym na ochronę siedlisk **dubelta** albo **kulika wielkiego** albo **rycyka** albo **derkacza** oraz poniższymi zasadami szczegółowymi.

Zasady szczegółowe przy użytkowaniu kośnym:

- pozostawienie **od 5% do 10 %** działki rolnej niekoszonej w przypadku wykonywania jednego pokosu;
- pozostawienie **od 10% do 20 %** działki rolnej niekoszonej w przypadku wykonywania dwóch pokosów;
- w przypadku użytkowania dwukośnego, zeszłoroczną powierzchnię niekoszoną należy pozostawić nieskoszoną podczas wykonywania pierwszego pokosu i wykosić podczas drugiego pokosu;
- w przypadku wdrożenia jednego pokosu w roku, koszenie w terminie od 1 sierpnia;

K_4. Ekstensyfikacja użytkowania w siedliskach derkacza

Działania fakultatywne:

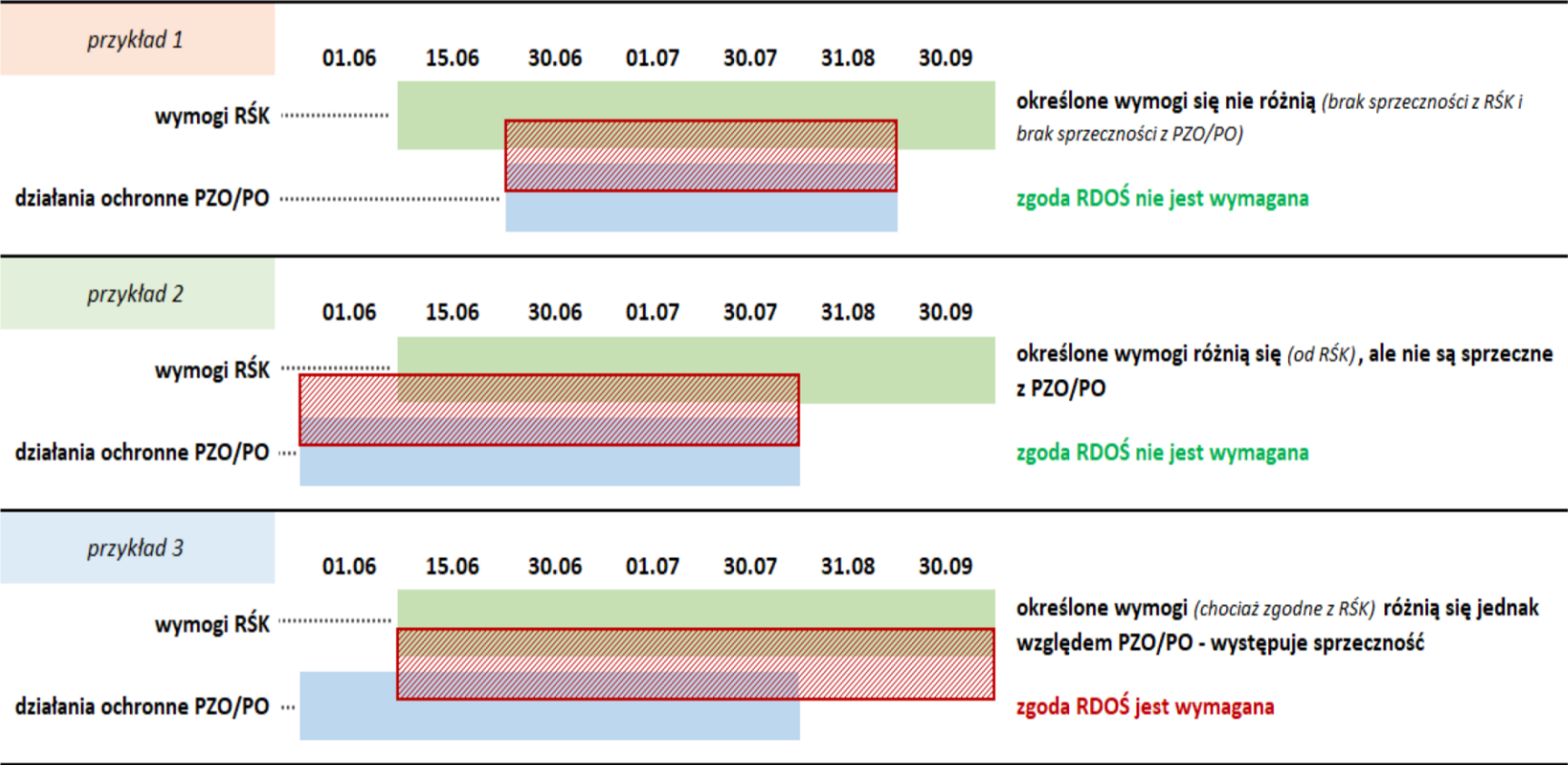
użytkowanie kośne zgodne z obowiązującym wariantem rolno-środowiskowo-klimatycznym ukierunkowanym na ochronę siedlisk **derkacza** oraz poniższymi zasadami szczegółowymi.

Zasady szczegółowe:

- dopuszczony jeden pokosy w roku;
- koszenie w terminie od 1 sierpnia;
- pozostawianie od 10% do 20 % działki rolnej nieskoshanej (nie dotyczy działek do 1 ha);
- na działkach powyżej 5 ha, powierzchnie niekoszone należy wyznaczyć w co najmniej dwóch różnych płatach oddzielonych powierzchnią koszoną.

Zasada nadrzędności zapisów PZO względem RŚK

Wymogi określone przez eksperta przyrodniczego / doradcę rolnośrodowiskowego
(np. termin koszenia) - oznaczone są jako kreskowany obszar w kolorze brązowym

20 CZERWCA

20 LIPCA

**Działania ochronne dotyczące monitoringu
realizacji celów działań ochronnych**

M_W3. Monitoring hydrologiczny obszaru i efektów działań hydrologicznych.

M_W3. Monitoring hydrologiczny obszaru i efektów działań hydrologicznych.

Zaplanowanie i założenie monitoringu hydrologicznego opartego o sieć automatycznych czynn timerów poziomu zwierciadła wody w piezometrach (co najmniej 10 punktów pomiarowych). Zgrywanie danych z czynn timerów powinno być prowadzone nie rzadziej niż co dwa lata i być połączone z opracowaniem podsumowującym zmianę poziomu zwierciadła wody w poszczególnych piezometrach w danym roku hydrologicznym na tle lat ubiegłych.

W przypadku instalacji piezometrów na użytkowanych łakach, należy je umieścić co najmniej 20 cm pod powierzchnią gruntu lub odpowiednio oznakować i zabezpieczyć w celu niedopuszczenia do zniszczenia w trakcie prowadzenia prac agrotechnicznych.

Część czynn timerów należy zainstalować w lokalizacji umożliwiającej ocenę efektów realizacji działania W.9.

Okres realizacji: nie później niż od 3 roku obowiązywania PZO.

Monitoring zagęszczenia populacji drapieżników naziemnych.

Zaplanowanie i przeprowadzenie monitoringu lisa, jenota azjatyckiego i szopa pracza pozwalającego ocenić zagęszczenia tych gatunków w obszarze.

Okres realizacji: co najmniej rok przed i po realizacji działania nr 2.

Dalszy proces planistyczny prowadzący do sporządzania projektu

Etap II

Opracowanie projektu PZO
Do 9 września 2025

Etap II

Od około 1 października – 21
dni konsultacji społecznych

Etap III

Opiniowanie i weryfikacja
projektu Planu
Do 17 **listopada** 2025
przekazanie

Zapraszamy do dyskusji!

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dziękujemy za uwagę.